

לפעול באופן מעשי למען יישוב הארץ, ויתרה מכך, עלינו להשלים עם שהותנו בגלות עד אחרית הימים.⁴⁸

כדאי להזכיר לשם השוואה שביאורה של ברכה זו, "הטוב והמטיב", אצל הראי"ה, שונה בתכלית, והוא רואה בנס שנעשה להרוגי ביתר את המסר של נצחיות האומה, ושאיפתה הגנוזה לתחייה עתידית.⁴⁹ מה שמשלב יפה עם יחסו אל המרד, שהמגמה החיובית שבו נשתמרה לדורות על אף כישלוננו המעשי.

גישתו של ר' יצחק אייזיק הלוי, בעל "דורות הראשונים"

רי"א הלוי⁵⁰ היה תלמיד חכם, עסקן והיסטוריון יהודי.⁵¹ עיקר פרסומו בא לו על ידי סדרת ספריו "דורות הראשונים" שבהם התמודד עם היסטוריונים משכילים. הוא אף האשים חלק מהחוקרים בהטיה ובמגמתיות, מתוך רצון להשחיר את פניהם של חכמי ישראל התנאים והאמוראים. הוא עצמו לא הסתיר את מגמתו ההפוכה, להאיר את דמותם באור חיובי. מרבה לצטט את בני הפלוגתא שלו ולחלוק עליהם. כך גם דרכו בתיאורו את מרד בר כוכבא.

לאורך סקירתו את מרד בר כוכבא רי"א הלוי מצמצם למינימום זמן ומאמץ את אהדתו של רבי עקיבא לבר כוכבא ולמרד.

48 במכתב לרב צבי הירש קלישר, מראשוני חובבי ציון, הוא מתנגד לכך במפורש ואינו רואה בכך שום מצווה, ומסתמך על מסורת ישראל העתיקה: "להרב צבי הירש קלישר, אב"ד טהורן... דעתי קצרה מהכיר את הטוב והאמת אשר יפרחו כפי דעתו הרמה מהשתדלותו בעניין ישוב א"י, ואת אשר לבנו למצוה וגם חובה גדולה יחשוב, לקט שכלי לא כן ידומה. ואני בעניי אשר אין לי עסק בנסתרות אין טוב לי כי אם להחזיק בדרך הכבושה מאבותינו קדמונינו נ"ע, אשר לא שמו לנגד עינינו כי אם להיות חרדים בכל מאמצי כחנו לתקן דרכנו בדרך התורה לפני אלוקינו ולהרים מכשול מקרבנו, ולצפות לגאולה בכל יום אם בקולו נשמע. ומעולם לא שמו על שכמנו דרך הגאולה על ידי חיזוק ותיקון אדמת קדש, כי אם על ידי חיזוק ותיקון לבבנו ומעשנו לתושיה". רש"ר הירש, שו"ת שמש מרפא, אגרות ומכתבים יב, ניו יורק תשנ"ב. ההדגשות שלי.

49 "ע"כ תקנו ביבנה הטוב והמטיב כנגד הרוגי ביתר שהוא סימן לדורות, כי ע"י נפילת ביתר נגרעה קרן ישראל לשעתה. והנה נשמרה צורת ההרוגים עד שלא די שלא הרקיבו לאבד צורתם אלא שגם לא הסריחו, להיות לאות שגם אם הננו חשובים כנטולי כח החיים מחרב האויב שהרע בקודש, שמור בנו כח חיים נפלא לשמור צורתנו העצמית, וממילא אנו בטוחים על התעודה היותר רוממה שהיא תעודת הכלל, שאם רחוקה היא מאד בא תבא בזמנה. וזאת היא דוגמת הגבורה המורה על שמירת ישיני עפר עד עת קץ שישונו לתחייה, כן תשוב כל הגדולה היותר נשגבה אל עמנו באחרית הימים". הראי"ה קוק, עין איה, ברכות, ירושלים תשס"ז, פרק ז אות לא. ההדגשות שלי.

50 רבי יצחק אייזיק הלוי (רבינוביץ), תר"ז-תרע"ד (1847-1914).
51 על יחסם האוהד על פי רוב של גדולי ישראל לחיבור מהזרם החרדי "דורות הראשונים" ראה בפרורם אוצר החכמה: "יחס החזון איש לספר דורות ראשונים לרבי אייזיק הלוי,